

Přímá volba starostů. Qui bono?

Ing. Zuzana Khendriche Trhlínová, Ph.D.

JUDr. Marek Starý, Ph.D.

VŠFS Praha, Katedra veřejné správy

XV. kolokvium o regionálních vědách
Valtice, 22.6.2012

Cíl příspěvku

- Představit vybrané legislativní a sociologické dopady předpokládaného zavedení přímé volby starostů

Teoretická východiska

- Zavádění modernizačních prvků do řízení ve veřejné správě
- Teorie udržitelného rozvoje
- Komunitní přístupy
- Teorie sociálního kapitálu

- Smart Administration – participativní charakter veřejné politiky jako základ proměny politické kultury, vyšší transparentnosti a hospodárnosti veřejného sektoru

Cesta k přímé volbě

- Návrhy na půdě PS PČR 2000, 2001 (poslanci Paulík, Rujbrová)
- 2006: Koaliční smlouva mezi ODS, KDU-ČSL, SZ:
„Otevřeme diskusi o přímé volbě starostů a reformě samosprávy.“
- 5.1.2011 Usnesení Vlády ČR (č. 8): vzala na vědomí Analýzu zavedení přímé volby starostů a uložila její další rozvedení
- 25.1.2012 usnesení Vlády ČR (č. 55): vzala na vědomí Mezinárodní srovnávací analýzu přímé volby starostů a zároveň schválila na ni navazující věcný záměr novely Ústavy
- 30.6.2013 termín předložení konkrétního návrhu změny Ústavy a textu prováděcích předpisů

Proč přímá volba?

„Argumenty podporující přímou volbu starostů jsou jednak argumenty právními, vztahujícími se k platné právní úpravě obecního zřízení (kritika této právní úpravy a návrhy na její změny), jednak argumenty politologického či politologicky-sociologického charakteru“.

(Analýza zavedení přímé volby starostů, s. 3.)

„Analýza je postavena na právních argumentech (právním vymezení), přičemž často opomíjí argumenty politologické (reálný kontext, politická praxe)“.

(P. JÜPTNER, 2009)

Proč přímá volba? (2)

- neznalost a nezájem veřejnosti podílet se na rozhodování
- ztotožnění rozhodovací činnosti zastupitelstva a rady s postavou starosty ze strany občanů
- často pouze formální výkon pravomoci zastupitelstva v menších obcích
- starosta je často zvolen na základě koaliční dohody politických stran, aniž se jedná o osobu, která získala nejvíce hlasů ve volbách
- radními se stávají politici bez odborné vybavenosti potřebné k výkonu rozhodovací činnosti, která je tak fakticky soustředěna v rukou vedoucích úředníků²
- v malých obcích mají volby již v současnosti charakter blížící se fakticky přímé volbě

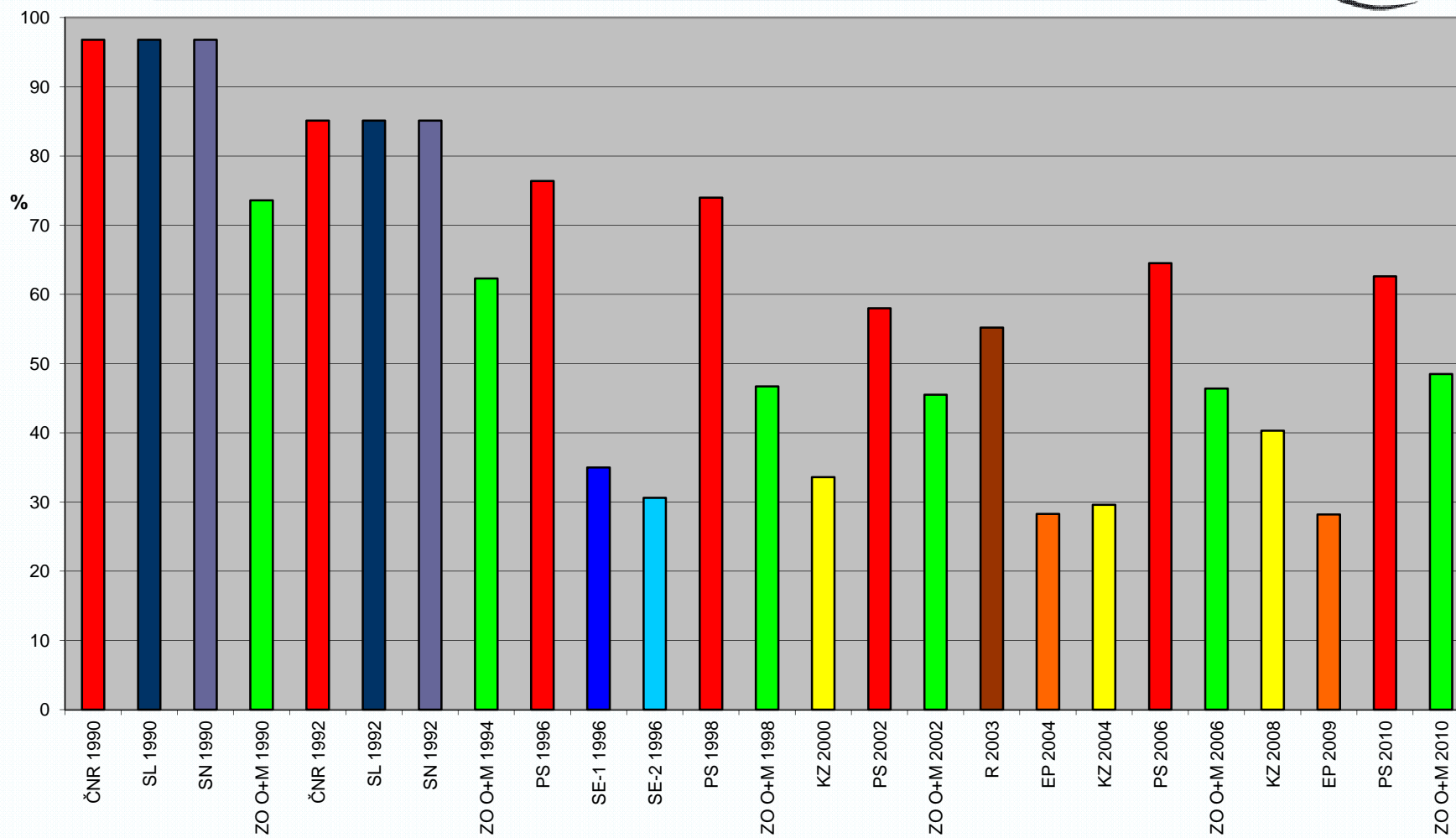

Sociologické aspekty

- Posílení participace a zájmu občanů (?)
- Vyšší účast ve volbách
- Znalost prostředí a povinností starostů, zastupitelstva
- Výběr kandidáta – nereálná očekávání
- Posílení občanské kontroly
- Postoje obcí, měst
- Stanovisko Svazu měst a obcí ČR

Vývoj účasti na volbách v % - řádné volby od r. 1990
(bez senátních, mimo roku 1996 a opakovaných, nových, dodatečných a doplňovacích)

Závěrem

- Potenciální zavedení přímé volby starostů je bytostně politickým rozhodnutím bez dostatečné odborné argumentace
- Předpokládané zavedení jen v některých obcích posílí segregaci obcí na „velké“ a „malé“
- Těžko předvídat, nakolik se naplní jeden ze záměrů přímé volby starostů: dlouhodobé posilování občanské a politické kultury